

Orientering om kontrollutvalgets handlingsrom for å vurdere kommunens praksis rundt håndtering av habilitet i folkevalgte organer

Behandles i utvalg	Møtedato	Saknr
Kontrollutvalget i Midtre Gauldal kommune	19.03.2026	19/26
Saksbehandler	Ola Lund Renolen	
Arkivkode	FE-033	
Arkivsaknr	25/62 - 12	

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget bestiller et notat om håndtering av habilitet, som på generelt grunnlag beskriver gjeldende rett og god forvaltningsskikk

Bakgrunn

I møte 22.01.2026 vedtok kontrollutvalget følgende:

«Kontrollutvalget ber sekretær legge frem et notat om hvordan kontrollutvalget kan løfte utfordringer rundt behandling av habilitet som en egen sak til møtet 19.03.2026.»

Denne saken redegjør for hvilket handlingsrom kontrollutvalget har når det gjelder kommunens arbeid med habilitet.

Saksopplysninger

1. Habilitet som forvaltningsrettslig tema

Habilitet er et grunnleggende prinsipp i all offentlig forvaltning. Reglene skal sikre korrekte avgjørelser og opprettholde tillit til forvaltningen.

Bestemmelsene følger av forvaltningsloven § 6–10, og kommuneloven § 11-10 og gjelder både folkevalgte og ansatte når de opptre som del av et organ.

2. Kontrollutvalgets rolle

Kontrollutvalgets oppgaver følger av kommuneloven § 23-2, og omfatter:

- løpende tilsyn med kommunens virksomhet.
- å påse at kommunen har en forsvarlig internkontroll.
- å bestille forvaltningsrevisjon og undersøkelser på systemnivå.

Kontrollutvalget skal ikke:

- vurdere habilitet i enkeltsaker.
- fungere som klageinstans for innbyggere som mener habilitet er feilvurdert.
- overprøve andre organers lovbundne kompetanse.

Habilitetsvurderinger i konkrete saker ligger til det organet som behandler saken, jf. forvaltningsloven § 8 og kommuneloven kapittel 11 om folkevalgte organer.

For at en sak skal være relevant for kontrollutvalget, må den derfor løftes fra en enkelthendelse til et systemnivå og/eller ha et klart kontrollperspektiv.

3. Utfordringer med å undersøke habilitet

Erfaring viser at habilitet kan være vanskelig å kontrollere i etterkant, særlig dersom:

- det ikke er gjort noen vurdering.
- habilitetsvurderingen ikke er protokollført.

Manglende dokumentasjon gjør det krevende å gjennomføre forvaltningsrevisjon eller undersøkelser, ettersom kontrollutvalget da står overfor et «ikke-spor» – det finnes lite bevismateriale å utrede.

Kommuneloven §11-4 viser hva møteboken / protokollen minimum må inneholde. Selv om habilitetsvurderinger ikke eksplisitt er nevnt i lovteksten følger det av god forvaltningsskikk at dette protokolleres.

4. Ansvar for rutiner og opplæring

Kommunedirektøren har ansvar for internkontrollen, jf. kommuneloven § 25-1, og skal sørge for:

- tydelige rutiner for habilitetsvurderinger av kommunens ansatte.
- at rutinene håndheves.
- at folkevalgte får opplæring i habilitet og etikk.
- bistå det folkevalgte organet med vurdering knyttet til habilitetsspørsmålet.

Folkevalgte og ansatte skal selv melde fra når det kan være tvil om habilitet, men det er organet som avgjør spørsmålet, ikke den enkelte.

Vurdering

Sekretæren har foretatt en enkel gjennomgang av protokoller fra formannskap og kommunestyre i Midtre Gauldal kommune i 2025. Av 21 møter ble habilitet nevnt tre ganger:

- I to saker ble et medlem erklært inhabil og erstattet av vara, men uten begrunnelse.
- I én sak ba to medlemmer om habilitetsvurdering, og begge ble vurdert som habile – også her uten begrunnelse.

Det er vanskelig å si hva som er riktig nivå på habilitetssaker i Midtre Gauldal kommune. Likevel kan fraværet av begrunnede habilitetsvurderinger gi et inntrykk av:

- at habilitet sjelden vurderes.
- at vurderingene gjøres uten tilstrekkelig protokollføring.

Innholdet i protokoller skal bidra til at beslutningsgrunnlaget er etterprøvbart. I henhold til lov- og ulovfestet rett skal:

- habilitetsvurderinger begrunnes kort.
- protokollen vise at organet selv har fattet avgjørelsen, avstemmingsresultatet skal også føres i protokollen.

Konklusjon

Kontrollutvalgets handlingsrom på dette området ligger hovedsakelig i å:

- bidra til bedre forståelse av habilitet som en del av kommunens internkontroll.
- etterspørre informasjon om opplæring og rutiner.
- ha dialog med ordfører og kommunedirektøren om folkevalgtopplæring.

Kontrollutvalget skal ikke:

- vurdere enkeltsaker
- gi detaljerte føringer for prosedyrer eller rutiner til andre folkevalgte organer.

Sekretæren anbefaler at kontrollutvalget bestiller et notat som beskriver gjeldende rett og god forvaltningsskikk på generelt grunnlag.

Slutter kontrollutvalget seg til notatets innhold, kan kontrollutvalget velge å oversende notatet til kommunestyret. Kommunestyret må selv vurdere hvordan de forholder seg til notatets innhold.